

3

SUGGERIMENTS SOBRE LA SITUACIÓ SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE LES ILLES BALEARS

A

SUGGERIMENTS SOBRE ELS SECTORS PRODUCTIUS I LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

A.1

SECTOR PRIMARI

OBJECTIU 1

Conèixer amb exactitud tots els factors estructurals i conjunturals que afecten el sector primari de les Illes Balears per poder planificar la política sectorial més convenient per a les comunitats insulars.

Acció 1.1

Les necessitats actuals del sector aconsellen l'elaboració d'una llei d'agricultura de les Illes Balears, per tal d'aconseguir els instruments normatius necessaris per a l'agricultura insular. S'hauria d'elaborar una política agrària pròpia per a les Illes Balears que, sense sortir del marc de polítiques

agràries europees i nacionals, fos una política agrària que s'adaptàs a cadascuna de les nostres illes i que contemplàs tot un seguit d'accions, entre les quals es poden destacar les següents: Dissenyar la política agrària de les Balears a curt, mitjan i llarg termini amb la participació de tots els sectors implicats (polítics, empresaris titulars d'explotacions, propietaris, organitzacions mediambientals, etc.) que tenguí en compte la definició d'un model de producció agropecuària sostenible i alhora adaptat a les exigències de producció del sector. Consensuar la política agrària segons les directrius anteriors amb el suport pressupostari de, com a mínim, una legislatura, i, que tenguí en compte incrementar la capacitat econòmica, de material i de personal de la Conselleria d'Agricultura i Pesca. Donar suport estadístic per al coneixement del sector. Fomentar els subsectors agraris que no tenguin la capacitat d'obte-

nir una rendibilitat que els permeti remunerar mà d'obra i capitals. Ajudar econòmicament els subsectors agraris que no tinguin la possibilitat de la seva permanència per falta de rendibilitat, en especial aquells subsectors que contribueixen al manteniment del medi ambient en el seu més ampli sentit (biodiversitat, genètica animal i vegetal, conservació del sòl, conservació de recursos naturals, etc.).

Acció 1.2

Ha de potenciar-se l'Institut de Recerca i Formació Agrària i Pesquera, creat el 2002 i dotar-lo de més mitjans tècnics i humans.

Acció 1.3

Aconseguir que la consideració social i, seqüencialment, el tractament polític, responguin a la categoria, mereixements, necessitats i prioritats del món rural. En aquest sentit és important potenciar les següents accions: Fires i mercats. Campanyes de promoció del món rural dirigides a la societat en general (escolars, mestresses de casa, sector turístic, etc.). Campanyes cap el mateix sector per tal de retornar-li la seva confiança. Divulgació de "bones pràctiques", com és el cas de la publicació del llibre d'AGROILLA per part del CES.

Acció 1.4

Resulta especialment interessant la definició d'un model de producció agropecuària sostenible i alhora adaptat a les exigències de producció del sector.

OBJECTIU 2

Transformació, millora i modernització dels factors estructurals del sector agrari i pesquer de les Illes Balears per aconseguir una major competitivitat als mercats.

Acció 2.1

Afavorir la formació universitària i de tècnics superiors d'alta qualificació en aquelles branques del coneixement o activitats que guardin relació amb el sector primari. Així mateix, en matèria agropecuària i pesquera, és urgent una qualificació de la formació professional existent a les exigències reals de les activitats agràries i pesqueres actuals i la seva adequació a la realitat. Resulta imprescindible la creació d'una escola de formació professional i de capacització agrària.

Acció 2.2

Afavorir la instal·lació o la creació de centres d'investigació agropecuària i pesquera avançada, així com la seva connexió amb la Universitat de les Illes Balears, amb les empreses i col·lectius del sector i amb els parcs tecnològics i centres d'investigació locals i forans.

Acció 2.3

L'acció 2.3 es desglossa de la següent manera:

Acció 2.3.1

La creació del distintiu "Peix que bota" recomana dirigir els esforços de la comer-

cialització pesquera cap al foment del nou distintiu, per tal de garantir el seu coneixement per part del conjunt de tota la societat balear. Així mateix, resulta necessari engegar mesures de suport actiu a la industrialització de la producció pesquera (fumats, congelats, filetejats...) ja que aquesta pràctica resta encara inexistent a les Illes Balears.

Acció 2.3.2

Resulta decisiu, a l'hora de garantir la viabilitat del sector, proposar línies d'actuació que permetin incentivar el manteniment de la superfície irrigada de les Illes Balears.

Acció 2.3.3

Ha de potenciar-se l'Institut de Qualitat Alimentària (IQUA) creat el 2002 i dotar-lo de més i millors mitjans tècnics i humans.

Acció 2.4

Afavorir el desenvolupament o la creació de complexos agroindustrials. Atès el canvi en les pautes alimentàries dels consumidors de les Illes Balears, amb una clara tendència a reduir el consum de productes agraris no transformats i a decantar-se pels productes agroindustrials, resulta imprescindible adaptar les produccions a les demandes del mercat. En aquest sentit, resulten significatives les necessitats existents en matèria d'infraestructures: millora dels escorxadors, construcció de sales de desfer, d'empreses de comercialització de derivats làctics i carn participades pels productors, millora de la xarxa de camins rurals, construcció de digestors participats per ramaders

i escorxadors, construcció de remolcs barrejadors unificadors comunitaris, construcció de centres de transformació cerealícoles adaptats a les produccions baleariques, etc. És especialment urgent dotar l'illa de Menorca d'un laboratori interprofessional per a l'anàlisi de la producció lletera.

Cal, també, promoure la concentració de l'oferta mitjançant unions de primer grau (cooperatives d'agricultors), de segon grau (unions de persones jurídiques) i de tercer grau (unions o col·laboracions amb les unions de segon grau de la Península).

Acció 2.5

Donar suport a les iniciatives empresarials que desenvolupin la seva activitat tot utilitzant mà d'obra qualificada i tecnologia avançada, de manera que generin un producte d'alta qualitat i d'elevat valor afegit. Resulta convenient el desenvolupament d'un pla d'inversions que afavoreixi la producció associativa entre professionals de productes agroalimentaris de qualitat.

Acció 2.6

Proposar línies d'actuació per facilitar l'accés a la terra per part dels agricultors, especialment dels joves agricultors, i alhora reduir l'abandonament de les terres agrícoles és indispensable, també amb la finalitat d'afavorir la incorporació de joves a les activitats agràries.

Acció 2.7

Modernitzar i reestructurar els canals de comercialització de les produccions pes-

queres amb mesures com la constitució d'organitzacions de productors i la implantació de sistemes de venda més transparents (subhastes a llotja).

Acció 2.8

Afavorir la creació dins el marc de les cooperatives i les organitzacions de productors, d'empreses terciàries per dotar de determinats serveis el medi agropecuari balear: assistència tècnica, neteges, construcció d'infraestructures, gestió empresarial de l'explotació.

Acció 2.9

Tot considerant la més que probable possibilitat que en el futur hi hagi crisis sectorials conjunturals (ja siguin meteorològiques o epidemiològiques), resulta necessària la creació d'un fons de compensació agrària capaç de fer front amb rapidesa i agilitat a les necessitats de crèdit del sector davant d'aquestes catàstrofes.

OBJECTIU 3

Potenciar la connexió de les activitats primàries amb les terciàries, i en especial la connexió directa i real entre l'agroturisme i l'activitat agrària per augmentar les rendes agràries.

Acció 3.1

Afavorir modalitats d'oci en el si d'explotacions agropecuàries i turisme d'aprovisionament, destinat a adquirir productes agraris i artesans a les agrotendes i directa-

ment a les explotacions. Crear una xarxa de botigues de productes agraris de qualitat.

Acció 3.2

Definir el marc legal en el qual les activitats pesqueres puguin complementar la seva activitat amb les terciàries (passejades per la costa, sortides a pescar amb turistes, etc.) a fi d'augmentar el VAB pesquer. El permís per realitzar activitats terciàries complementàries a la pesca és especialment interessant a les zones situades dins o en les proximitats de reserves marines i podria bescanviar-se per una reducció de la capacitat d'explotació de les embarcacions, amb la qual cosa es convertiria en un instrument més per a la gestió dels recursos pesquers del mar balear.

OBJECTIU 4

Aconseguir la sostenibilitat del sector primari de les Illes Balears, així com el de les seves activitats associades.

Acció 4.1

Potenciar en les seves fases inicials (subvencions econòmiques, creació de vivers d'empreses agràries i pesqueres, oferir determinats serveis a les empreses, com el màrqueting, la publicitat o el disseny industrial, etc.) tots aquells projectes empresarials que utilitzin modes de producció respectuosos o beneficiosos per al medi ambient i per als entorns socioculturals insulars i donar-los suport. En aquest sentit han de prevaler els esforços de l'Administració cap a aquelles empreses

agropecuàries i agroindustrials que es dediquin en part o en la seva totalitat a produccions ecològiques o integrades.

Acció 4.2

Per les seves característiques d'adaptació edafoclimàtica i per la seva importància social, territorial i paisatgística a les Illes Balears, resulta necessari donar suport econòmic al sector de la fruita seca, sobretot en vistes als canvis de la PAC que es produiran a partir de 2004.

Acció 4.3

Desenvolupar progressivament una normativa sobre els modes de producció i d'elaboració de productes agraris i agroindustrials.

Acció 4.4

Afavorir les pràctiques comercials o consumistes sostenibles, com per exemple l'ús d'envasos reciclables, reutilitzables o d'aquells que durant el procés d'elaboració, eliminació o reciclatge no perjudiquin el medi ambient. Així mateix resulta convenient adoptar exigències de sostenibilitat en els paràmetres de qualitat de les produccions agropecuàries a l'hora d'atorgar distintius de qualitat.

Acció 4.5

Creació d'una xarxa de distribució d'aigües depurades que permeti l'aprofitament agrari del cent per cent de cabal existent. En aquest sentit, resulta especialment important la recuperació de la zona de regadiu de Campos i ses Salines, i reconsiderar la possibilitat d'aportar-hi aigües depurades.

Acció 4.6

Implementar programes de foment de tècniques de pesca no agressives i de control mitjançant convenis entre les mateixes confraries de pesca, tant de la mateixa comunitat com amb les comunitats amb litoral proper.

Acció 4.7

Per la necessitat de considerar l'agrosfera de les Illes Balears com a part del seu entorn natural i creadora de biodiversitat, cal tenir cura de la seva protecció.

Acció 4.8

Tot considerant la voluntat de la Comissió Europea d'aconseguir al llarg dels propers anys un major consum de biocombustibles, la supressió dels impostos d'aquests carburants i les reformes de la PAC, que prevaldran els cultius energètics i permetran a les explotacions baratar el seu cultiu sense deixar de percebre les primes dels seus drets històrics, resulten necessàries l'orientació i l'atenció especial cap a aquest tipus de cultius dins les polítiques agràries de les Illes Balears.

OBJECTIU 5

Potenciar el consum de productes agraris i pesquers locals així com el dels seus derivats industrials.

Acció 5.1

Desenvolupar campanyes publicitàries per sensibilitzar la població resident de la

importància que té el sector primari de les Illes Balears, en camps tan diversos com l'ecologia, l'economia, el paisatge (primer recurs de la capacitat d'atracció turística de les Illes Balears), la cultura popular, etc., i implicar la població autòctona — com a consumidora — en el desenvolupament del sector agrari i pesquer de les Illes Balears. Així mateix, és urgent dignificar i millorar la imatge dels treballadors del camp i de la mar i recuperar la confiança dels consumidors tot basant-se en criteris de producció que garanteixin la seguretat alimentària.

Acció 5.2

Afavorir un pacte social i econòmic entre els sectors productius de les Illes Balears. Com ja s'ha comentat anteriorment, les connexions entre el sector primari i el terciari han de ser fluides i regulars. En aquest sentit, el sector agropecuari ha de connectar-se i adaptar-se (regularitat en la comercialització, homogeneïtzació de la qualitat dels productes, etc.) a les exigències del sector terciari, que actualment es proveeix en un 90% de productes alimentaris produïts fora de les Illes, a fi d'augmentar la demanda interna de productes autòctons. S'han d'aprofitar les infraestructures i el màrqueting del potent sector turístic de les Illes Balears per donar a conèixer els productes agraris i pesquers locals a un mercat molt més gran que l'actual.

Acció 5.3

Afavorir a les principals àrees turístiques i mostres culinàries (degustacions, informació, publicitat...) el consum i la presència habituals de productes agroalimentaris i

pesquers de les Illes Balears. Aquesta acció serà el pas previ a la introducció als mercats estrangers d'aquells segments de la producció agroindustrial de les Illes Balears de més qualitat i amb major valor afegit per unitat. Paral·lelament, seria beneficiosa la creació d'una marca balear d'alta qualitat, orientada a captar l'interès de les elits econòmiques europees i de la restauració especialitzada.

OBJECTIU 6

Desenvolupar el marc juridicoadministratiu de compensació d'insularitat de les Illes Balears. Per aconseguir que el sector primari de les Illes Balears pugui competir —en igualtat de condicions— amb la resta de regions continentals de la Unió Europea, és necessari rebre un tracte diferenciado de les institucions comunitàries i estatals. Es considera imprescindible per al desenvolupament del sector el desenvolupament del règim especial de les Balears (REB), d'acord amb les propostes de reforma de la PAC.

Acció 6.1

Cal també sol·licitar a les institucions comunitàries la consideració de totes les illes europees com a zona agrícola desfavorida.

Acció 6.2

S'han d'agilitar vies de comunicació i d'informació entre el sector primari de les Illes Balears i les institucions europees corresponents, amb els organismes de representació de tots els agricultors euro-

peus i, especialment, amb la resta de regions europees insulars. El Centre Balears Europa (CBE) i l'organisme Illes de la Mediterrània Occidental (IMEDOC) podrien ser uns bons canals de comunicació per fer sentir la veu del sector on veritablement es prenen les decisions en matèria agrària i pesquera.

OBJECTIU 7

Millorar les condicions sociolaborals dels treballadors del camp, que avui en la seva majoria són immigrants, perquè encara que tan sols representen un 1% de la població ocupada a les Balears, són imprescindibles per garantir el desenvolupament d'aquest sector.

A.2

INDÚSTRIA I ENERGIA

INDÚSTRIA

1. Potenciar la implantació de certificats de qualitat a les distintes empreses.
 2. Possibilitar acords de col·laboració entre l'entorn de l'ensenyança i les empreses, tant a nivell de formació professional com d'UIB. Cal augmentar la capacitat gerencial amb programes específics de formació a aquest nivell als distintes subsectors industrials. També cal millorar la formació dels operaris especialitzats.
 3. Posar a l'abast d'un major nombre d'empreses programes de millora d'imatge comercial.
 4. Supervisar i facilitar el compliment de les mesures de seguretat i higiene laboral.
 5. Fomentar les denominacions d'origen i la integració vertical, així com les línies de productes ecològics.
- Es desglossa el punt 6 en els següents suggeriments:
- 6.1. Escometre des de les administracions públiques amb competència en ordenació del territori la problemàtica del sòl industrial, el cost del qual, tant en termes de compra com de lloguer, resulta excessiu, quan no prohibitiu, per a les empreses.
 - 6.2. Oferir de manera definitiva una solució a la difícil situació que travessen les empreses situades a terrenys "fora d'ordenació".
 7. Fomentar i coordinar les accions comercials conjuntes tant als nivells tradicionals d'assistència a esdeveniments com de nous projectes que permetin una presència permanent dels productes industrials de les Balears junt amb la seva imatge turística en diferents ciutats d'Espanya i d'Europa.
 8. Promoure la internacionalització de les empreses, coordinant esforços institucionals, consolidant canals i mercats, actuant sobre el canal minorista

amb estratègies de fidelització i segmentant adequadament la demanda per optimitzar els recursos privats i públics existents.

9. Aprofitar el factor turístic per valorar els nostres productes, per informar adequadament residents i turistes sobre la producció balear, per realitzar accions promocionals multisectorials i per arribar a acords amb el canal distribuïdor.

Es desglossa el punt 10 en els següents suggeriments:

- 10.1. Possibilitar acords que permetin reduir el cost del transport marítim tant d'entrada com especialment de sortida en el marc del REB.
- 10.2. Millorar la cobertura financera del règim estatal de compensació al transport de mercaderies.
- 10.3. Insistir en la necessitat de trobar vies de solució al problema de les càrregues que suposen les tarifes portuàries.
11. Supervisar el comportament de les entitats que ofereixen els seus serveis en règim de monopoli (com ara energia o aigua, sense cap tipus d'excepció) i establir les mesures oportunes perquè no llevin valor afegit per falta de competència a la resta d'activitats industrials o renda disponible a la resta dels ciutadans.
12. Millorar la comunicació del Govern de les Illes Balears i la gestió del seu client: l'empresari industrial.

13. Promoure un paper més actiu de les associacions empresarials i millorar l'actuació conjunta dels distints agents: institucionals, empresarials, acadèmics.

14. Definir polítiques específiques sobre sectors concrets d'acord amb estratègies de potenciació de clústers.

15. Promoure la revaloració de la cultura industrial a les Balears.

16. Desenvolupar experiències per a la millora de la gestió logística (centre avançat de logística).

17. Potenciar el paper de la innovació a les nostres indústries a través de l'aprofitament dels actuals centres tecnològics, la integració UIB-indústria balear, l'anàlisi de viabilitat de nous centres i, sobretot, la millora de la informació i el disseny d'una estratègia de foment de la innovació a través de canals informals.

18. Fomentar la gestió mediambiental de les indústries i l'estructuració de la indústria del reciclatge.

19. Igualment, en el marc de la política industrial cal plantejar-se una concepció més matisada segons les seves branques destinatàries: calçat i indústries auxiliars; agroalimentari; materials de construcció i resta de branques no contemplades en les anteriors. Cadascuna d'aquestes quatre agrupacions presenta una problemàtica específica, la qual cosa aconsella un tractament diferenciat,

sense perjudici de la unitat general de criteri.

ENERGIA

1. Resoldre la qüestió pendent de l'energia, en el sentit d'afavorir que a les Illes Balears també es pugui gaudir dels beneficis de la liberalització elèctrica. Això suposa la posada en marxa dels sistemes extrapeninsulars prevists en la mateixa llei.
2. Resoldre, a través de les modalitats que s'estimin més procedents, l'arribada del gas natural a l'arxipèlag i la interconnexió per cable amb els sistemes de distribució d'energia elèctrica continentals, tot tenint en compte els condicionaments econòmics, mediamambientals i territorials.
2. Els plans territorials insulars, que estan pendents d'elaboració i d'aprovació des de principis de 1999 (a excepció del Pla territorial de Menorca aprovat el dia 25 d'abril de 2003 pel Ple del Consell Insular de Menorca en sessió extraordinària, BOIB 16-05-03) han de respectar com a màxim el percentatge de desenvolupament urbanístic que fixaren les Directrius d'ordenació territorial.
3. Aprovació urgent dels instruments legislatius que permetin una agilitació important de la gestió urbanística.
4. Realitzar un esforç inversor important per part de les administracions públiques amb l'objecte de millorar les nostres infraestructures (viàries, sanitàries, esportives, docents, etc.).

5. Desenvolupament d'una política decidida per a la rehabilitació del nostre patrimoni arquitectònic i la recuperació de zones degradades.

A.3

CONSTRUCCIÓ

1. Els responsables públics han de definir i consensuar, en la major brevetat possible, el nou model econòmic i territorial per a les nostres illes i, consegüentment, des de la responsabilitat, habilitar plans de contingència que permetin afrontar els efectes socials, laborals i econòmics que se'n deriven per tal que les empreses, amb les ajudes públiques necessàries, puguin planificar i adaptar les seves estructures, una vegada més, a les noves demandes de la societat.

A.4

TURISME

PRESERVACIÓ DEL MEDI NATURAL

La protecció i la conservació del medi natural ha de mantenir-se com un objectiu prioritari per assegurar la viabilitat del negoci turístic, tot cercant sempre un equilibri a mitjan i llarg termini entre el desenvolupament de l'activitat turística i la protecció del nostre privilegiat entorn. La sos-

tenibilitat del turisme se suporta en el medi ambient i per aquest fet és necessari mantenir un adequat nivell d'activitat en el sector agrari i ramader, que realitza una important tasca de conservació del medi.

RECONVERSIÓ I MODERNITZACIÓ

Des de tots els àmbits públics i privats han de concentrar-se els esforços per actuar de manera coordinada, tot definint de manera consensuada objectius estratègics a llarg termini i per dissenyar conjuntament plans d'actuació concreta que permetin assolir aquests objectius. Aquests plans d'actuació haurien de contemplar accions de reconversió integral de les zones turístiques que presentin un grau excessiu de congestió i de saturació de la seva capacitat de càrrega. És imprescindible continuar fent esforços de modernització de l'oferta d'allotjament i de l'oferta complementària en el seu conjunt, per assegurar els nivells de qualitat i els serveis exigits pels turistes que ens visiten.

INFRAESTRUCTURES

Les Illes Balears continuen necessitant fortes inversions en infraestructures (tant des de l'Administració central, com autonòmica i local) en camps com carreteres, abastament d'aigua potable, sanejament i depuració d'aigües residuals, ports, telecomunicacions, educació, serveis sanitaris, etc. És imprescindible planificar actuacions en un termini mitjà de temps per tal de mantenir un alt nivell de qualitat de l'entorn ambiental de les Illes que garanteixi a

la vegada la prestació d'un servei de qualitat. És urgent, així mateix, dotar la ciutat de Palma d'un palau de congressos i d'un recinte firal que ens permeti desenvolupar el potencial que tenim en el segment del turisme de reunions, congressos i incentius.

TRANSPORT AERI

És necessari continuar avançant cap a un espai aeri europeu que requereix d'accions coordinades entre els països membres de la UE. Per altra banda, és important posar atenció a les companyies aèries dites de "baix cost", ja que aquest és un desenvolupament turístic important que podria assegurar l'accessibilitat aèria quan els petits majoristes de viatges no puguin operar vols per insuficient ocupació de l'avió.

Així mateix és necessari racionalitzar l'impacte de les taxes portuàries i de seguretat, de manera que no suposin un gravamen excessiu per als usuaris, tant turistes com residents. S'hauria de comptar amb un model d'aplicació d'aquestes taxes de manera més flexible, en funció de les temporades turístiques (tot afavorint la desestacionalització). Seria també important poder participar des de Balears en la gestió i planificació aeroportuària, si més no en matèries que afectin el turisme.

Pel que fa als descomptes als residents, en bitllets per a vols interinsulars i entre les Illes i la Península, hauria de contemplar-se un sistema de descompte que no perjudicàs les companyies aèries amb tarifes més competitives i que incentivàs més les que oferissin millors preus. És important remar-

car que un esquema de subvenció d'un percentatge lineal sobre el preu de venda al públic del bitllet pot acabar en l'increment fins a nivells no competitius dels preus dels bitllets aeris cap a les Illes per als no residents, la qual cosa dificultaria l'accés al turisme nacional i aïllaria les Illes Balears de la Península, amb el conseqüent perjudici turístic, econòmic i social. Una possible alternativa a aquesta situació podria ser l'establiment d'una quantitat fixa de subvenció per trajecte, independentment del preu de venda al públic dels bitllets.

INNOVACIÓ TECNOLÒGICA

Per poder competir en les millors condicions és absolutament imprescindible esforçar-se constantment per innovar i per incorporar adequadament les noves tecnologies i els processos d'innovació turística que duguin associada una millora de la qualitat del producte final o del servei final. La incorporació a la denominada "nova economia" en tots els àmbits de l'empresa, l'adopció dels sistemes de gestió empresarial més avançats, l'aprofitament dels avanços en equipament convencional i electrònic, etc. són una condició indispensable per poder mantenir nivells òptims de competitivitat en el futur i, en definitiva, per assegurar la viabilitat i la sostenibilitat de les empreses.

QUALITAT

Tant els empresaris com l'Administració han de continuar intensificant els seus esforços per millorar els nivells de qualitat del producte turístic de les Illes. L'impuls

d'iniciatives amb una tendència cap a l'ampliació de la base d'establiments amb marques, etiquetes o distintius de qualitat han de seguir sent una prioritat en tots els àmbits d'actuació, si bé és important no dispersar els esforços amb la promoció de marques noves sense un reconeixement a escala internacional en aquells casos en què ja existeixin distintius de qualitat amb implantació europea i mundial.

COMERCIALITZACIÓ

Un dels punts més importants del sector turístic balear és la dependència d'un sistema de comercialització controlat pels majoristes estrangers i en el qual els empresaris de les Illes estan en clara inferioritat de condicions de contractació per la fragmentació de la nostra indústria i per la falta d'informació sobre la situació real dels mercats emissors. És urgent elaborar un estudi comparatiu de països turístics competidors de Balears.

La incorporació de noves tecnologies, principalment la informàtica i les telecomunicacions, en el sistema de distribució i de comercialització turística hauria de servir per introduir noves vies que contribuïssin a diversificar els canals de comercialització. La comercialització a través d'Internet ha de contemplar-se com una realitat que adquirirà una importància estratègica abans de finals d'aquesta dècada. Això fa que sigui imprescindible situar-se adequadament en aquest canal, encara que no representi, de manera immediata, una alternativa important des del punt de vista quantitatiu.

DIVERSIFICACIÓ DE MERCATS

Les Illes Balears presenten un elevat nivell de dependència dels mercats emissors, Regne Unit i Alemanya, els quals varen significar el 65,4% del total dels turistes rebuts a les Illes l'any 2001. És necessari que les polítiques de promoció es dirigeixin cap a la millora en el flux de visitants del mercat nacional i d'altres països europeus (com suïssos, holandesos, nòrdics, francesos, italians i ciutadans dels nous països que entren a la UE) per intentar diversificar la procedència dels nostres visitants i per aprofitar el potencial emissor d'aquests països cap a les Illes Balears. A més, aquesta excessiva dependència implica una gran debilitat del nostre sector turístic ja que l'evolució de l'activitat turística de les Illes Balears depèn en gran mesura de les fluctuacions en l'economia d'aquests dos grans països emissors.

DIVERSIFICACIÓ DEL PRODUCTE TURÍSTIC

Si bé el segment "sol i platja" és la base de la nostra activitat turística, la seva forta estacionalitat i els problemes que du associats quant a massificació i consum de recursos naturals escassos, fa que sigui necessari potenciar altres segments amb major capacitat de despesa per estada i amb efectes compensatoris sobre l'estacionalitat. En aquest darrer apartat existeixen segments en constant alça com són el turisme de golf, el cicloturisme, el turisme sènior, el turisme de cap de setmana, el turisme cultural, el turisme de congressos i convencions, el turisme de natura i el turisme de salut,

que presenten un potencial important per a les Illes Balears, en especial els esports a l'aire lliure. Per tal d'aprofundir en aquesta matèria s'hauria d'impulsar la creació de comissions de dinamització d'activitats desestacionalitzadores en cadascuna de les illes.

També haurien de potenciar-se alguns segments que poden contribuir a incrementar els ingressos per turista, encara que sense un impacte positiu en la reducció de l'estacionalitat, com el turisme nàutic i el turisme de creuers. En aquest sentit és necessari un suport unànim i decidit a la candidatura de Palma com a seu de la Copa Amèrica de Vela, esdeveniment mundial de primer ordre que, de celebrar-se a Mallorca, suposaria una contribució inestimable en el posicionament de les Illes Balears com una destinació turística de qualitat, líder europeu en el segment del turisme nàutic.

FORMACIÓ PROFESSIONAL

La formació tècnica i professional del personal és un dels pilars bàsics per oferir una millora en la relació qualitat-preu. Les empreses dins el sector turístic han de participar activament en aquest capítol, per dotar i exigir una formació permanent i de reciclatge (centres de formació especialitzada, "hotels escola", "restaurants escola"...). Des del món acadèmic s'han d'intensificar els esforços per oferir una formació especialitzada en turisme de qualitat i amb un enfocament pràctic que tenguí en compte la realitat i les necessi-

tats de les empreses de les Illes. S'ha de fer una menció especial a la situació dels guies intèrprets, amb una problemàtica a la qual s'hauria de trobar solució amb prestesa, donat l'important paper que juguen en la qualitat de servei i hospitalitat percebuda pels turistes.

CONSCIENCIACIÓ SOCIAL

El creixent rebuig de l'activitat turística per part de certs col·lectius socials esdevé un factor extremadament preocupant i negatiu per al futur d'aquestes illes. Des de totes les instàncies públiques i privades ha de plantejar-se com a objectiu prioritari traslladar de manera clara i inequívoca el missatge que el turisme és, i continuarà sent en el futur, la nostra principal font de generació de riquesa, ocupació i benestar social. És imprescindible recuperar una actitud positiva cap al turisme per part del conjunt de la societat de les Illes, sota la premissa que per continuar sent competitiu en el futur serà requisit indispensable l'aportació de tots, tant de forma individual com col·lectiva. Aspectes com l'amabilitat, l'hospitalitat o el respecte als visitants, que tradicionalment han caracteritzat la societat d'aquestes illes, han de continuar sent un dels nostres principals actius i un factor diferencial a l'hora de competir amb altres destinacions pròximes del nostre entorn. En aquesta línia es podria definir un programa perquè serveixi de fòrum de debat de la població resident sobre la importància present i futura del turisme.

PROMOCIÓ TURÍSTICA

La promoció turística ha de realitzar-se amb una planificació estratègica a llarg termini en el marc del corresponent Pla de màrqueting. És imprescindible que s'incrementin substancialment els recursos econòmics disponibles per a la promoció per poder desenvolupar les campanyes necessàries de forma adequada. A més, ha de ser consensuada amb els principals agents turístics del sector privat.

ANÀLISI DELS MERCATS I ESTADÍSTIQUES TURÍSTIQUES

S'hauria de realitzar un seguiment permanent, rigorós i en profunditat dels mercats competidors de les Illes Balears, així com millorar i ampliar els actuals informes periòdics dels principals mercats emissors, per poder oferir informació actualitzada de la seva evolució, tendències i perspectives de futur.

Per altra banda, resulta imprescindible homogeneïtzar i establir criteris consensuats en el procés d'elaboració de les estadístiques d'arribada de turistes, estada mitjana, nombre d'estades, despesa per estada, preferències i perfil dels turistes, grau de satisfacció, etc.

Finalment, és necessari potenciar els estudis sobre aspectes relacionats amb la investigació i la innovació tecnològica en l'àmbit turístic, amb un major protagonisme del CITTIB i amb la participació de professionals, empresaris i acadèmics experts en la matèria.

A.5

COMERÇ

COMERÇ URBÀ

Per millorar la competitivitat del comerç urbà cal la creació de la figura del gerent de centre comercial obert, ja que, l'experiència d'altres comunitats és molt positiva i l'esperança que el sector del petit comerç té posada en aquesta nova figura dinamitzadora és molt elevada. En aquest sentit cal activar proves pilot a la ciutat de Palma i a altres zones de Mallorca, així com un dinamitzador a Ciutadella i un altre a Eivissa.

A partir de la vigència de la Llei de comerç balear, cal potenciar un comerç de proximitat, on existeixi una sèrie d'empreses o empresa motor de l'eix comercial al voltant del qual es pot instal·lar una variada oferta comercial.

FORMACIÓ

En aquest darrer curs s'han posat les bases per incrementar els cicles formatius del comerç. Ara el problema consisteix en si aquesta oferta formativa dirigida cap al comerç tindrà acceptació per part dels joves de les nostres illes. És per això que és aconsellable millorar la informació adreçada als alumnes en la seva etapa escolar quan han de triar el seu futur. Se'ls hauria de comentar les possibilitats de trobar feina en el comerç, la importància que té el sector en l'activitat econòmica, etc. També s'haurà de pensar a millorar la pro-

fessionalització del sector, en el sentit de dotar-lo d'unes millors condicions laborals i de millores en el conveni laboral, que atreguin el jove a formar-se i a creure en el comerç com una professió digna.

Pel que fa a la formació contínua, es fa necessari aplicar polítiques de reciclatge per a tot aquell personal que actualment és al sector. Aquests cursos de curta durada, tipus seminaris, seminaris fora de l'associació o formació sobre l'associacionisme han de ser programats i desenvolupats pels agents econòmics i socials, que són els que coneixen millor la realitat del sector.

COOPERACIÓ COMERCIAL

Un altre aspecte a tenir en compte i que no ha significat cap canvi respecte de l'any anterior és la manca d'unió del petit comerç tradicional, atès que els carrers o associacions d'àmbit territorial continuen fent campanyes promocionals amb poc pressupost i disgregades en comptes d'unir esforços i fer campanyes conjuntes. En aquest sentit cal millorar l'accés a mitjans publicitaris i al desenvolupament de campanyes de publicitat, màrqueting i promocions contínues, fer ús d'una imatge o d'una ensenya comercial d'identificació i donar una major promoció dels comerços dels carrers perifèrics.

INFORMACIÓ, ASSESSORAMENT I COOPERACIÓ

Cal millorar les línies d'actuació quant a informació i comunicació dels resultats posi-

tius per al sector del comerç, i promocionar l'exemple de bones pràctiques i la col·laboració i cooperació entre els comerciants.

HORARIS

El petit comerç tradicional s'ha de plantejar seriosament un canvi dels seus horaris d'obertura comercial, donat que la majoria dels comerços viuen del component turístic indirectament o directament i per tant el plantejament de tenir obert al migdia cada vegada és més necessari i recomanable.

SEGURETAT

Cal deixar constància de la falta de seguretat ciutadana en línies generals que el comerç sofreix i que l'obliga a un tancament amb barrera cega i per tant a un impediment que el consumidor en el seu temps de passeig i oci pugui gaudir de contemplar els mostradors dels establiments comercials, la qual cosa afavoreix que el consumidor acudeixi a altres indrets on té la sensació de major seguretat. És per això que és del tot prioritari millorar la seguretat a les zones comercials.

INNOVACIÓ TECNOLÒGICA

Cal incrementar l'ús d'Internet. El futur del comerç tradicional també passa per l'efectiva utilització de la nova tecnologia i per les possibilitats que els portals a Internet els obre, més encara quan molts d'estrangers que ens visiten i compren als nostres establiments, també ho podrien fer des del seu lloc de residència.

COMPETÈNCIA I ESPECIALITZACIÓ

Les grans superfícies ofereixen serveis i preus competitius que fomenten la competència i una major eficiència en la distribució, però, a la vegada, la seva pressió competitiva pot significar un perill per a la supervivència del petit comerç si no sap reaccionar i trobar el seu sector de mercat o nínxol de mercat. És per això que es fa imprescindible trobar un punt d'equilibri en l'activitat comercial que requereix l'esforç de tothom: institucions públiques i agents socials, tant empresarials com sindicals.

A.6

TRANSPORT

PLA DIRECTOR SECTORIAL DEL TRANSPORT A LES ILLES BALEARS

S'urgeix la tramitació, aprovació i aplicació del Pla, que actualment es troba pendent d'aprovació inicial.

TRANSPORT MARÍTIM

1. Potenciar i millorar el transport marítim entre illes, amb especial atenció al transport entre Eivissa i Formentera per cobrir totes les necessitats horàries de la població de Formentera.
2. Garantir el compliment de les directives europees de defensa de la competència, especialment en transport de mercaderies entre Eivissa i Formentera.

3. A mitjan termini cal preveure la necessitat d'afrontar l'ampliació d'alguns espais portuaris que es fan petits donat el creixement de la població i del flux de mercaderies.
4. Impulsar la liberalització dels serveis portuaris encara no subjectes a la competència, particularment els relatius a la càrrega i descàrrega de les mercaderies.
5. Eliminar duplicitats i reduir les tarifes que graven les operacions portuàries de mercaderies.
6. Incrementar les inversions en infraestructures que facilitin la transició intermodal i els accessos a les artèries de transport terrestre ja que aquestes inversions contribuirien a reduir els costos de la insularitat.
7. Incrementar les inversions referents als equipaments portuaris que atenen el transport de viatgers de línia regular i per a la integració port-ciutat.
8. Establir un pla d'actuació per tal de consolidar el transport marítim de viatgers de creuers turístics, de gran importància pel seu impacte econòmic.

TRANSPORT AERI

Impulsar la creació d'una comissió de seguiment del transport aeri entre el Govern de les Illes Balears, el Govern de l'Estat espanyol i AENA per adaptar-lo a les necessitats dels residents de les Illes

Balears, així com promoure, a aquelles rutes en què es consideri necessari, la declaració d'obligacions de servei públic, per tal de garantir un mínim d'expedicions i una tarifa màxima, d'acord amb les consideracions fetes pel Dictamen núm. 23/2002 del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears relatiu a la Proposta de declaració d'obligacions de servei públic en les rutes aèries interbalears, amb la Península i marítimes.

TRANSPORT REGULAR DE VIATGERS I TURÍSTIC DISCRECIONAL PER CARRETERA

El transport regular de viatgers i turístic discrecional en autobús té un paper fonamental en el marc de la mobilitat sostenible. Per això caldria arbitrar mesures que tendeixin a:

1. Millorar la qualitat del servei en freqüència i rapidesa.
2. Potenciar la imatge del transport col·lectiu en autobús enfront del vehicle privat.
3. Millorar els contractes programa pels serveis de transport pel que fa a la previsió d'augments de preus dels carburants, primes d'assegurances, etc.
4. Introduir carrils bus en totes les carreteres d'accés a les poblacions.
5. Implementar una política de subvencions per renovació de la flota, certificacions de qualitat i medi ambient, inversions en noves tecnologies (loca-

lització de flotes via sistemes de GPS i programes informàtics d'optimització dels serveis, SAE, etc.)

6. Millorar la xarxa de carreteres de Balears.
7. Ampliar la formació per als conductors professionals amb un pla de formació que, entre altres iniciatives, hauria d'incloure l'adequació d'un circuit per poder fer pràctiques amb un autocar-escola, la instal·lació d'un simulador per a conductors no professionals i professionals, campanyes de seguretat viària...
8. Elaborar un decret sobre mesures d'innovació i foment de la qualitat en el transport regular de viatgers.

A.7

FINANÇAMENT AUTONÒMIC

Arran del procés d'assumpció de competències per part de la comunitat autònoma de les Illes Balears, aquesta comunitat darrerament ha assumit bàsicament les que es relacionen amb la prestació de serveis vinculats a l'Estat del benestar i al creixement de la població com són ara: educació, serveis socials i sanitat, entre altres. Per altra banda, el nou sistema de finançament (Llei 21/2001, de 27 de desembre) ha estat concebut amb dependència de la població i no contempla regles de garantia que assegurin un nivell mínim de

finançament tal com succeïa a l'anterior sistema (1997-2001). És així que la qüestió de la població, des de l'òptica del finançament, ha adquirit a les Illes Balears un abast encara més preocupant per mor dels importants augments que la pressió demogràfica ha seguit experimentant al nostre arxipèlag des de 1999. Aquesta característica demogràfica, que també afecta altres comunitats autònomes, sens dubte, hauria de suposar, d'acord amb les mateixes previsions del sistema, una nova anàlisi tècnica compartida del seu impacte en el si del Consell de Política Fiscal i Financera, i en definitiva, una nova modificació del sistema de finançament.

Per tot això suggerim:

1. Donat que a la nostra comunitat autònoma s'ha produït una pressió demogràfica superior a la mitjana, és de particular interès que s'articulin les mesures adients de revisió del sistema en aquest vessant.
2. Donada la promulgació a nivell estatal de diverses lleis que afecten negativament els ingressos i les despeses de les comunitats autònomes en els àmbits de l'educació, l'impost sobre la renda de les persones físiques o la protecció de menors, es demana –tot atenent el principi de lleialtat institucional– un informe d'avaluació i de proposta de mesures correctores d'aquests efectes per part del Consell de Política Fiscal i Financera.
3. Cal reparar els dèficits de capital públic acumulats per un sistema de

finançament deficient per a la comunitat autònoma. Per això, no s'ha de descartar ni molt menys emprar altres vies de finançament explícitament o implícitament contingudes a les disposicions vigents, en particular, a la Llei orgànica de finançament de les comunitats autònomes o a la Llei del règim especial balear.

4. El nou sistema de finançament ha introduït una important major capacitat normativa en matèria de tributs cedits, per part dels parlaments autonòmics. Això vol dir que els governs autonòmics poden impulsar projectes de llei en matèria fiscal, tant en un sentit d'increment de la pressió fiscal com de la seva reducció. Aquesta facultat fins ara, i arran de les modificacions que ja es varen iniciar el 1997, ha estat molt tímida-ment emprada per la nostra comunitat autònoma. Això no obstant, es poden aplicar reformes en profunditat en impostos clàssics ja cedits, (com és el cas de l'impost de successions i qualsevol altre dels cedits), en l'impost sobre la renda de les persones físiques o en determinats impostos nous cedits.
5. S'haurà d'exigir que les reformes que es duguin endavant estiguin basades en els tradicionals principis fiscals de justícia, equitat, eficiència i transparència.

A.8

MEDI AMBIENT I TERRITORI

En el disseny de la política ambiental és necessari prioritzar els problemes ambientals i donar-los solucions tot tenint en compte la seva dimensió i la importància econòmica, social i mediam-biental i tot deixant de banda els plante-jaments partidistes.

- A. Per la seva mateixa naturalesa, els principis ambientals i de sostenibilitat han de formar part de totes les políti-ques sectorials, ser definits, divulgats i presents en tots els àmbits econòmics, administratius i socials, els quals hau-rien de ser avaluats periòdicament sota aquests criteris.
- B. L'eficàcia d'aquests principis dependrà del consens social, i tendran més valor avanços graduals ben assumits per la població que mesures radicals basades en la imposició.
- C. Cal fomentar la redacció i l'aplicació d'agendes locals municipals, plans empresarials de gestió ambiental i totes les eines voluntàries d'implicació en aquest àmbit. Els instruments d'in-centiu fiscal per pràctiques ambientals mereixen ser desenvolupats.
- D. Com a complement imprescindible de les mesures formatives i participatives, cal fer complir les mesures legals que preveuen el tractament de comporta-ments incívics.

AIGUA

1. La limitació del recurs i la preservació de la seva qualitat aconsellen avançar en gestions integrades als nivells insulars i superar l'actual gestió municipal, amb sistemes en alta que garanteixin la racionalitat de distribució en aquests àmbits.
2. Cal impulsar l'aplicació del Pla hidrològic de les Illes Balears i integrar-lo a l'ordenació territorial.
3. Les mesures d'estalvi, gestió de la demanda, reutilització i eficiència de les xarxes de distribució (algunes de les quals mantenen taxes de pèrdues que no poden assumir-se) continuen sent prioritàries.
4. Cal establir els cabals ecològics dels sistemes naturals, freàtics i superficials.
5. Cal potenciar la reutilització d'aigües depurades i simplificar els tràmits de concessions agràries amb la possibilitat de concessions a precari durant els tràmits de constitució de comunitats de regants.

ENERGIA

1. El foment de mesures d'estalvi energètic, d'eficiència i de gestió de la demanda són les bases d'una política energètica racional, que ha de considerar prioritari reduir tant els impactes locals com els impactes externs i globals de producció, distribució i ús.

2. Cal incrementar el suport a les energies renovables (tèrmica solar, fotovoltaica i eòlica) i facilitar la seva generació als petits inversors.
3. Cal recuperar l'ús de biomassa amb finalitats energètiques, la qual cosa és positiva tant per a aquest sector com per a la bona conservació forestal i prevenció d'incendis, si es fa i es gestiona correctament.

RESIDUS

1. En la gestió de residus és necessari incrementar el reciclatge i implicar-hi la societat, en especial a les Pitiüses i a Mallorca, i afavorir empreses productives basades en el reciclatge i en la recuperació.
2. És necessària una millora en el manteniment i la gestió de les deixalleries municipals.
3. Cal resoldre el problema del reciclatge d'enderrocs, el qual pot disminuir la necessitat de pedreres d'àrids i aplicar la planificació sobre residus voluminosos.
4. És urgent l'aprovació i l'aplicació d'un pla que garanteixi la gestió pública dels residus perillosos.
5. Ateses les diferències dels sistemes de gestió dels residus sòlids urbans a cada una de les illes, cal encetar estudis comparatius a mitjan termini per a una futura revisió dels plans insulars i prioritzar la solució o solucions que

hagin demostrat a la pràctica ser més adients, sense oblidar les diferents situacions de cada illa.

6. Recomanam revisar la política de depuració terciària, que no és sempre necessària per a determinats usos agraris (treure els nitrats per haver d'incorporar adobs agrícoles és poc assenyat) en funció de l'ús final que es vulgui donar a l'aigua.
7. Cal incrementar les inversions en la distribució d'aigües depurades.
8. És convenient estendre les experiències de reg de plantació d'arbres amb infiltració als aqüífers i la creació o restauració de zones humides amb aigües depurades. S'hauria de potenciar també l'ús agrícola d'aquestes aigües.

ESPÈCIES I ECOSISTEMES NATURALS

1. S'han d'incrementar els esforços de coneixement, inventari i protecció del patrimoni natural i rural i implicar els sectors professionals, propietaris i societat civil, tot posant la màxima cura possible per aconseguir un consens entre tots.
2. La protecció d'elements naturals d'elevat interès (com són hàbitats de reduïda extensió, comunitats naturals i similars), dins o fora dels espais naturals protegits, és un dèficit a corregir.
3. Cal recuperar el paper de la gestió forestal per conservació (que inclou

producció i valoració) amb la redacció d'un Pla forestal balear.

4. S'han de mantenir els esforços de creació i gestió d'espais naturals protegits, amb especial esment a la serra de Tramuntana, i afavorir-ne una gestió més participativa que no exclouï ni les institucions ni la societat civil.
5. És convenient la tramitació i l'aprovació d'un text legal per a la protecció de la biodiversitat insular que asseguri una participació institucional completa i amb el consens de tots els agents implicats.

PAISATGE

1. És necessari estendre la consciència del valor patrimonial i econòmic que suposa el paisatge per a les Illes Balears, el qual constitueix un actiu diferenciador per a una economia turística. Una oferta de qualitat no és possible sense un país i un paisatge de qualitat.
2. Urgeix la redacció de programes d'acció de millora dels paisatges de cada illa, basats en la Carta europea del paisatge, amb especial atenció als impactes puntuals susceptibles de restauració i tot respectant el dret de propietat privada.
3. Són necessàries inversions públiques en recuperació de paisatge i suport financer o fiscal a inversions privades en aquesta mateixa línia.

4. Cal una atenció específica al paisatge urbà, que ha patit en els darrers anys una considerable degradació en distints municipis de les Balears. Cal especialment regenerar teixits urbans recents i atendre especialment els aspectes arquitectònics i l'extensió d'arbrat i pantalles visuals en aquests àmbits.
- la millora i a la correcció ambientals, en tots els sectors.
3. S'ha de potenciar l'educació, la cultura i la recerca sobre el medi ambient i el patrimoni natural de les Balears.
4. S'ha de millorar l'estadística ambiental, territorial i agrària i l'accés públic a aquesta informació.

POLÍTICA TERRITORIAL I URBANISME

1. És urgent l'aprovació dels plans territorials insulars pendents (Mallorca i Eivissa i Formentera) per donar impuls i estabilitat a la política urbanística. Els plans han d'afavorir el reciclatge del teixit urbà obsolet, moderar les expectatives residencials del sòl rústic i contemplar alternatives i solucions socioeconòmiques als problemes reals identificats.
2. És necessari arbitrar mecanismes de tutela i de col·laboració entre administracions (a través de consorcis insulars, mancomunitats municipals) en l'exercici de les competències en matèria de disciplina urbanística, tot tenint en compte les competències atribuïdes als consells insulars.

DIVERSOS

1. Cal mantenir i potenciar l'actual política de reserves marines.
2. Cal mantenir i millorar els esforços a favor de la biodiversitat cultivada i domèstica (races autòctones, cultius tradicionals).
3. El litoral, base de l'economia turística, requereix d'una prioritària acció política i cal diferenciar-hi els trams objecte d'ús intensiu dels que haurien de ser conservats amb el màxim grau de naturalitat.
4. Caldria aprofundir en les línies d'actuació de protecció sobre risc ambiental, canvi climàtic, pesca i caça esportiva.

EINES INTEL·LECTUALS I SOCIALS

1. Cal potenciar la independència de les organitzacions no governamentals que treballen temes ambientals.
2. És necessari incentivar la formació i el funcionament d'empreses dedicades a